

Nyföddhetscreening för sickelcellsjukdom

*Rapport från möte oktober 2025 med
Socialstyrelsens avdelning för
Nationella riktlinjer och screening*

Fredrik Bäckström
Ulf Tedgård

VPH utbildningsdag 29 januari 2026

Nyföddhetscreening (NBS) för SCD allt vanligare i Europa

Länder med nationell NBS för SCD

- **Storbritannien (UK)** – universal screening i alla fyra delarna av landet.
- **Nederländerna** – nationell screening för SCD (infört 2007)
- **Spanien** – nationellt universalprogram för hemoglobinopatier sedan 2015.
- **Malta** – allmän screening för SCD.
- **Frankrike** – nationell NBS med SCD som mål i utomeuropeiska territorier; i metropolen riktad/även systematiskt i många regioner.
- **Norge** – nyligen inkluderat screening för SCD i det nationella NBS-programmet (panel utvidgad).
- **Tyskland** – nationell screening för SCD är införd/utvidgad som del av panelen (nyare policyer)

Länder med regional eller pilot-screening

- **Belgien** – regioner (Brussels och Liège) har screeningprogram.
- **Irland** – nationellt program som riktar sig till riskgrupper (etnisk/riktad screening).
- **Italien** – regionala pilotinitiativ; saknar nationell standard för SCD

Nyföddhetscreening med PKU-provet

- Sedan 1960-talet tas PKU-provet på nyfödda i Sverige.
- Syftet är att hitta barn med någon av ett antal **sällsynta** men **allvarliga medfödda sjukdomar** som **går att behandla** och där en **tidig diagnos är viktig för prognosen**.
- Idag screenas för 26 olika sjukdomar.
- Det senaste tillägget är Spinal muskelatrofi (SMA) – augusti 2023
  - drabbar cirka 1/10 000 nyfödda barn.
  - det finns sedan några år effektiva läkemedel som stoppar sjukdomsprogressionen.

Sällsynt

Incidens och prevalens av Sicklecellsjukdom

Säkra data för Sverige saknas

- Incidens utifrån antal barn med SCD födda mellan 2020 till 2024 registrerade i VPHs kvalitetsregister över allvarliga anemisjukdomar - "VPH -registret"
  - utifrån incidens beräknades prevalens och antal bärare
- Data från Socialstyrelsens statistikdatabas 2022
  - antalet registrerade unika patienter med diagnosen SCD i "Sluten och/eller specialiserad öppen vård"

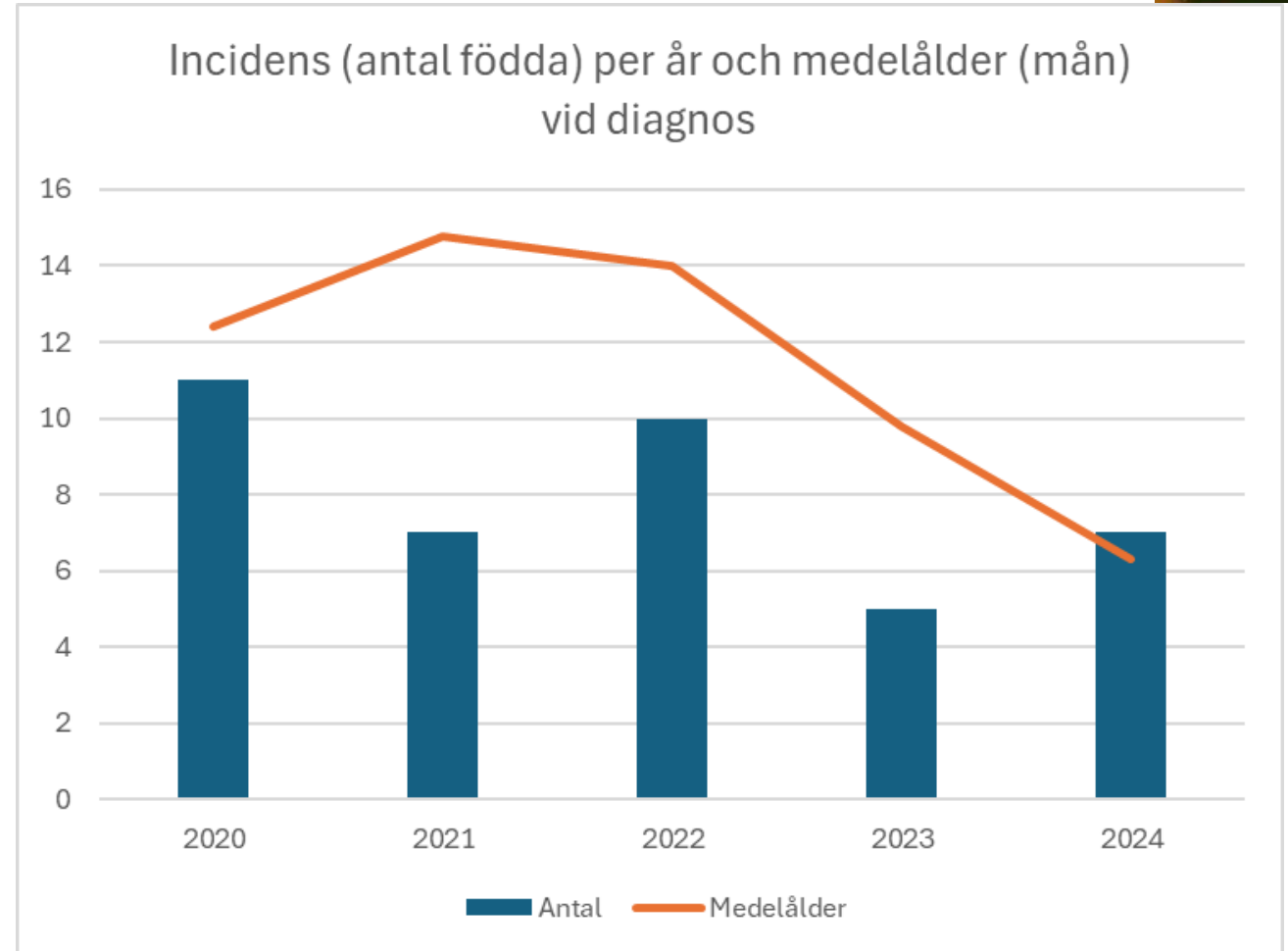
Incidens SCD; barn födda 2020-2024

- 40 barn med SCD födda 2020-24 (registrerade på Universitetssjukhus)
  - Alla utom 3 födda i Sverige
  - 28 HbSS
  - 9 HbS β° eller HbSB $^{+}$
  - 3 HbSC
- 531 430 barn födda i Sverige 2020-24 (enligt SCB)
- **Incidens** utifrån 40 barn med diagnos SCD: 7,52/100 000 barn
- Incidens utifrån 37 barn födda i Sverige: 6,77/100 000 födda barn

Incidens SCD sannolikt något högre

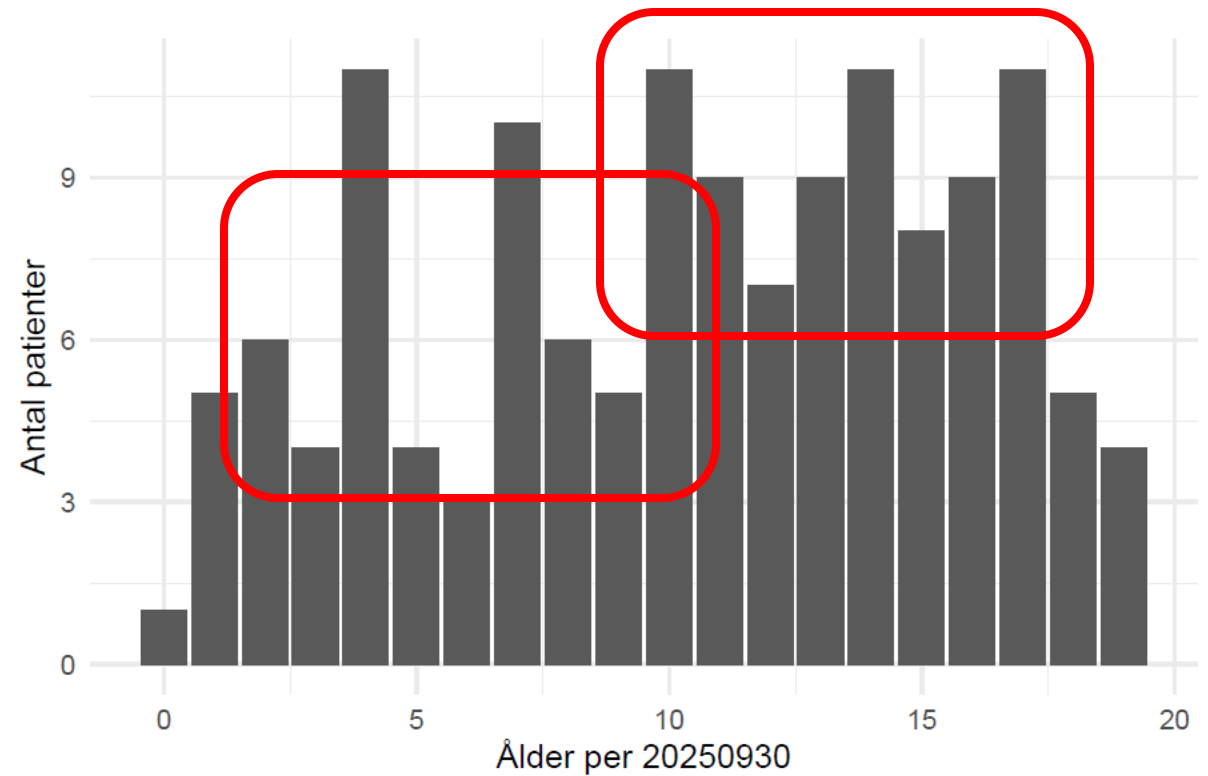
- **I medeltal ställdes SCD diagnos då barnet var 12 månader gammalt**
  - Vid 3 mån ålder hade 17 av 40 fått diagnos
  - Stor spridning av när diagnos SCD ställs
- Innebär att några barn som ännu inte diagnosticerats inte är med i sammanräkningen
- Barn som enbart följs utanför Universitetssjukhusen missas

VPH registret över allvarliga anemisjukdomar

- 139 barn och ungdomar 0-19 år med Sicklecellsjukdom i registret.
- Vid 10 års ålder hade 128/139 fått diagnos
  - fördröjd diagnos i flera fall
  - många asylsökande för 10 år sedan
- 6-9 nya fall av SCD/år

Prevalens utifrån data från Socialstyrelsens statistikdatabas 2022 avseende Sicklecellsjukdom

- antalet registrerade unika patienter i "Sluten och/eller specialiserad öppen vård" under 2022

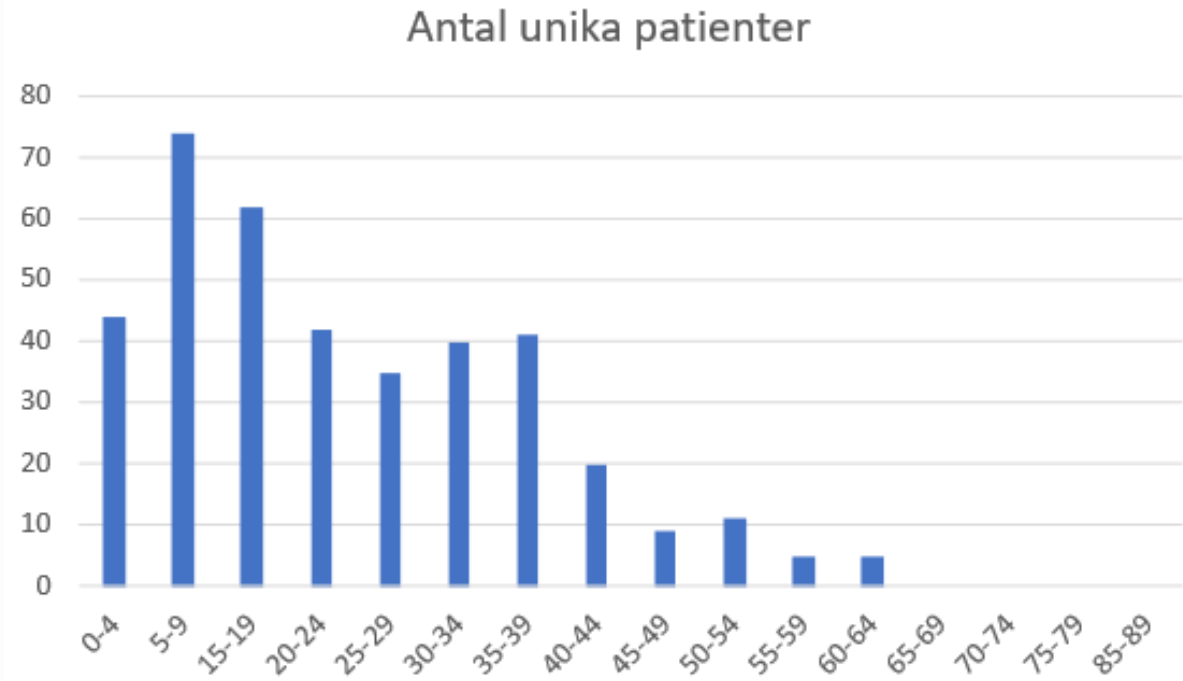
SCA med kris D570: Totalt 167, varav 106, 0-18 år
SCA utan kris D571: Totalt 294, varav 155, 0-18 år
Övrig SCA D578: Totalt 18, varav 10, 0-18 år

Totalt antal med SCA diagnos: 479

varav 271, 0-18 år

Befolkning i Sverige 2022:

10, 5 miljoner varav 2,3 milj 0-18 år (data från SCB)

Prevalens SCA: 4,56/100 000 i hela befolkningen och 11,78/100 000 i åldersgruppen 0-18 år

*Detta är något högre siffror än de vi får när vi utgår från incidensen 6,77/100 000 födda i VPH-registret, vilket ger **Prevalensen** 3,5/100 000 (ca 370 personer med SCD i Sverige) och en **Bärarfrekvens** på 1,63% (antal bärare ca 173 000)*

Allvarlig

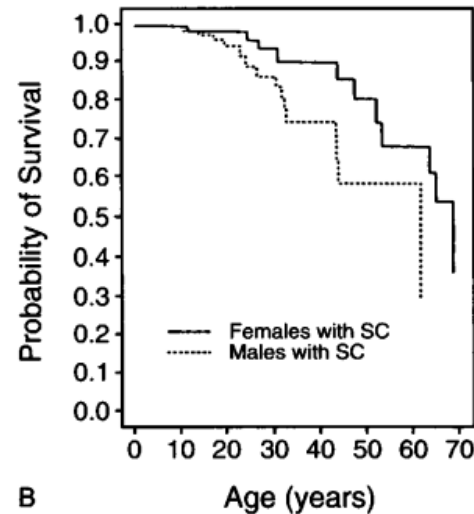
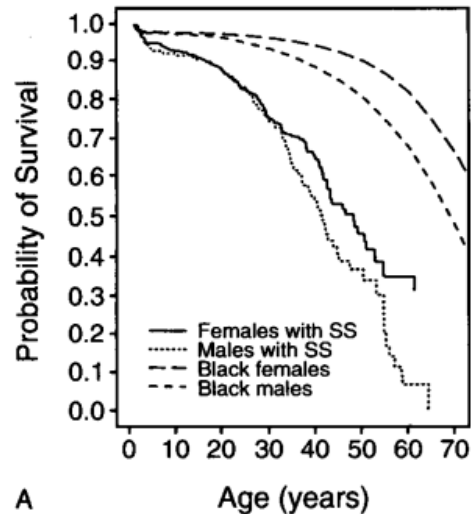
Sjukdomens svårighetsgrad

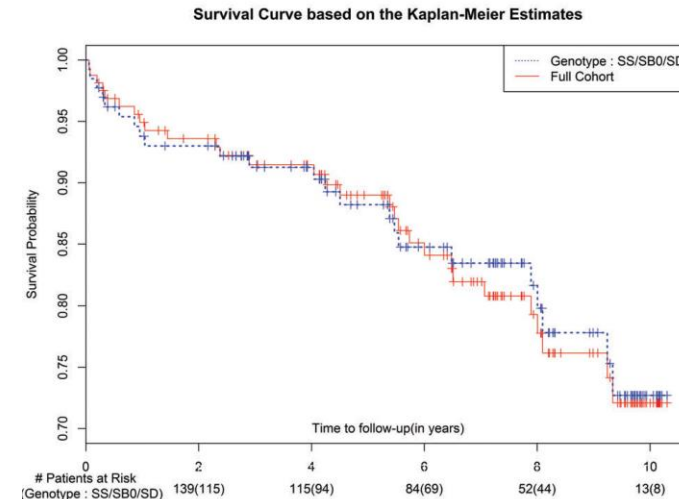
De med HbSS och HbSBeta⁰ har svårast sjukdom, men alla har en kortare livslängd

- **Platt et al, NEJM 1994:**
  - HbSS: Män dog vid medianålder av 42 och kvinnor vid 48 (USA)
  - HbSC: Män medianålder 60 år och kvinnor 68 år

- **Drygt 20 år senare:**
- **Förbättrad överlevnad för barn och ungdomar**
- **Median livslängd endast måttligt förbättrade enligt Maitra et al, 2017:** följde 161 pat vid University of North Carolina, **2004-2014**
  - median livslängd för alla patienter var 50.2 år
  - och för de med SS/SB0/SD var den 49.0 år

Platt et al. Mortality in sickle cell disease. Life expectancy and risk factors for early death. N Engl J Med. 1994

Maitra P et al. Risk factors for mortality in adult patients with sickle cell disease. Haematologica 2017

Behandling

De viktigaste åtgärderna för att minska sjuklighet och död

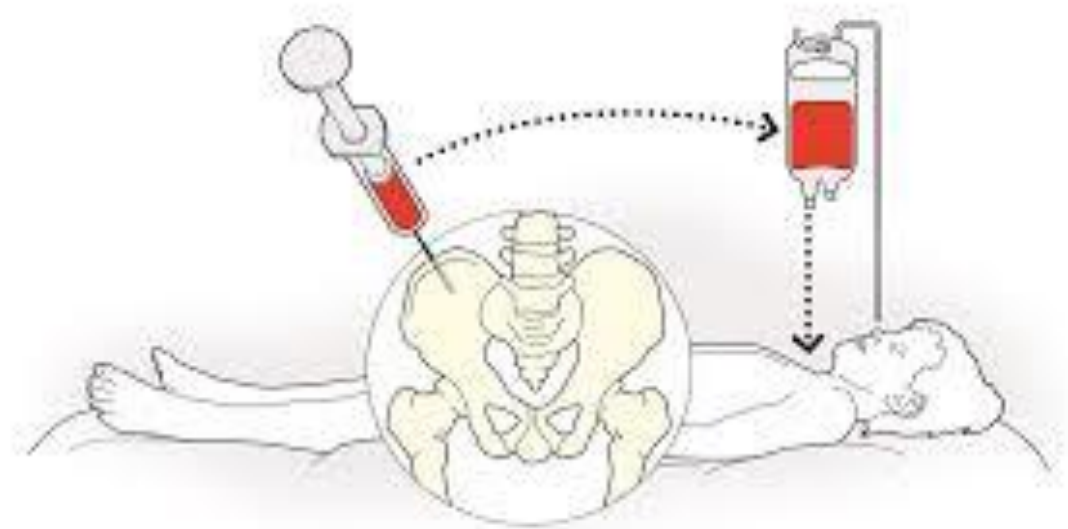
- **Korrekt och tidig diagnostik + Välinformerade föräldrar** **Mål: Start före 3 mån ålder**
- **Förebygga infektioner! – infektion tidigare vanligaste dödsorsaken hos barn**
  - PcV-profylax dagligen påbörjas så fort SCD konstaterats – ges sedan fram till minst till 5 åå (18 åå) - sedan omedelbart vid feber
  - Sedvanliga vaccinationer på BVC + meningokockvaccination, förstärkt pneumokockvaccination som upprepas.
  - Influensavaccination årligen
  - Profylax mot RS-virusinfektion fram till 2 års ålder??
  - **Skall alltid söka akut vid feber**
- **Föräldrar informeras om mjältsekvestrering; lära sig palpera mjälten**
- **Hydroxyurea ges från 9 mån ålder till alla med HbSS och HbSBeta⁰ – motverkar sickling (höjer HbF) och skyddar organen**
  - Övriga SCD varianter utifrån symtom
- **Transkraniell doppler undersökning av hjärnans kärl årligen från 2 års ålder**
- **Blodtransfusion akut vb och regelbundet vid vissa tillstånd**

Botande behandling finns

HSCT och genterapi

- De enda behandlingar som kan bota SCD
- HSCT erbjuds vid svår SCD:
  - Patienter med HLA- identiskt syskonator
  - Patienter utan genotypisk identisk familjedonator kan finna passande donator i donatorregister – dock oftast svårt att hitta för patienter med SCD
- Genterapi finns tillgänglig och godkänd av EMA
  - Genterapi (Casgevy) görs bland annat i England och startade hösten 2025 i Danmark
  - Aktuell för de pat med SCD som saknar HLA- identiskt syskonator

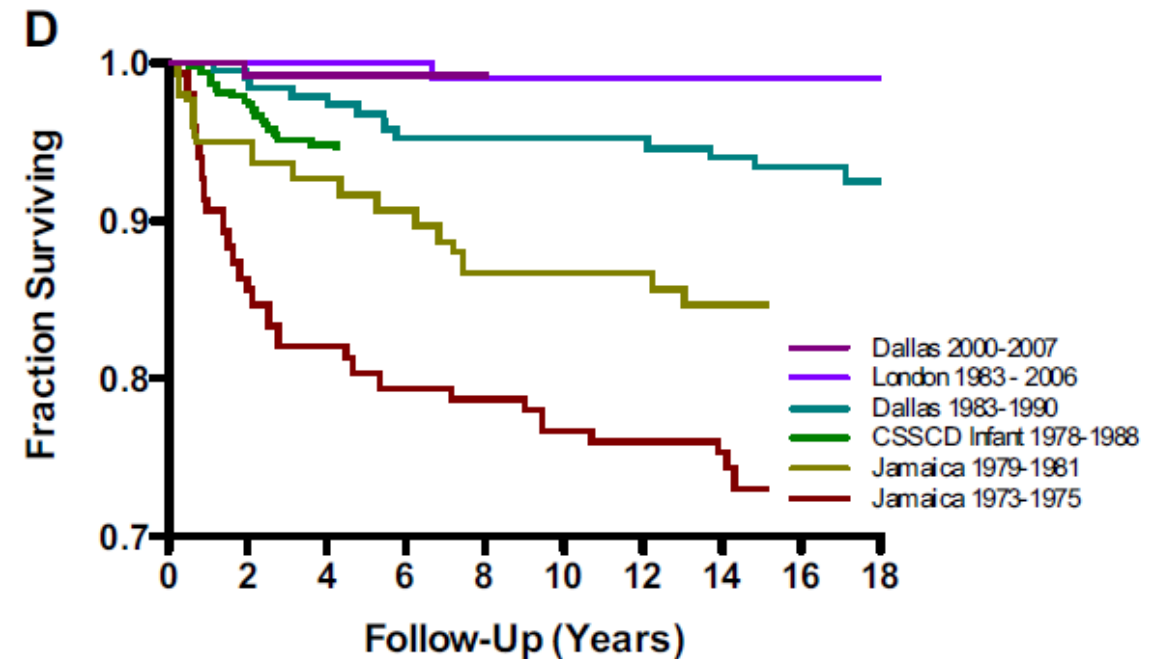
Tidig diagnos viktig för prognosen

Kan nyföddhetscreening förbättra prognosen vid SCD

Några exempel på nytta av screening

- *Quinn et al, Blood 2010:*
- Följt 940 barn i Dallas med SCD.
  - Nästan alla barn med HbSS eller HbS β^0 (93.9%) och än fler av de med HbSC eller HbS β^+ (98.4%) överlever till 18 års ålder
  - Akut bröstsyndrom och multiorgansvikt är nu vanligare än infektion som dödsorsak
- Bidragande orsak till denna utveckling:
  - **Generell nyföddhetscreening (sedan 1983)**
  - Vaccinationer (Prevenar® sedan 2000)
  - Penicillinprofylax (från 2 mån ålder)
  - Föräldrainformation

Quinn et al. Improved survival of children and adolescents with sickle cell disease. Blood 2010

Motsvarande resultat från mindre studiegrupp i London:
Telfer et al. Clinical outcomes in children with sickle cell disease living in England: a neonatal cohort in East London. Haematologica. 2007

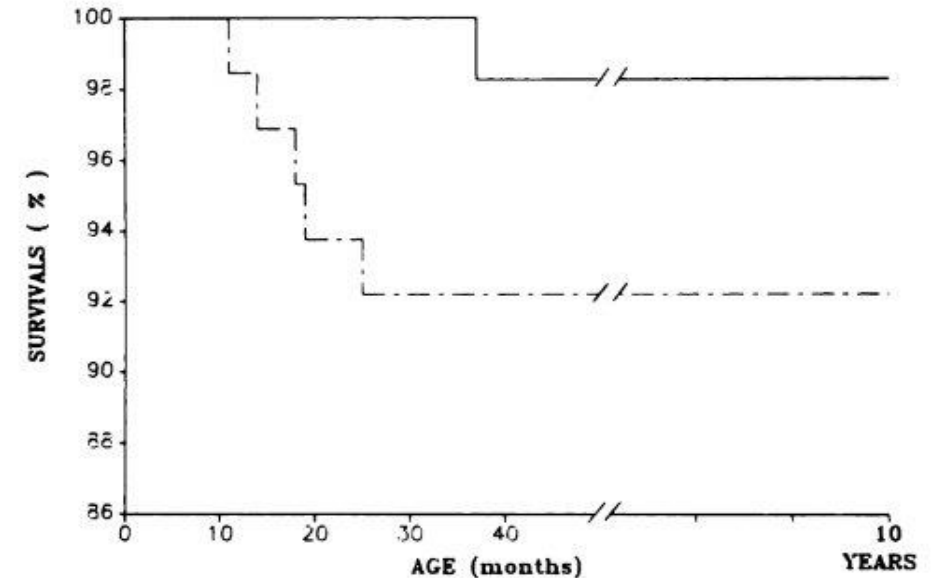
Tidig diagnos viktig för prognosen

Kan nyföddhetscreening förbättra prognosen vid SCD

Vichinsky, E et al. Pediatrics 1988:

- Neonatal screening i Kalifornien 1975-85 med SCD diagnos (n=81) följdes i snitt 7,2 år. Kontrollgrupp oscreenade men samtida SCD som fått klinisk diagnos >3 mån ålder (snitt 21 mån ålder) följdes i snitt 9,4 år.
- Mortalitet 1,8% i screenad grupp (1 dödsfall vid 36 mån) jfr 8% i kontrollgrupp (5 dödsfall varav 4 infektion och 1 mjältsequestrering).
- Inga av patienterna fick PcV-profylax eller annan medicinsk behandling, ej heller strukturerat föräldrastöd. Dödsorsak liksom hospitaliseringsrisk var infektion eller mjältsequestrering. **Enda interventionen här var alltså kännedom om tillståndet.**
- **Störst risk** var mellan **7-24 mån**, fr.a **7-12 mån**.

Fig 1. Survival curve analysis for patients with hemoglobin SS diagnosed in newborn period (—) and with hemoglobin SS diagnosed after newborn period (---).

Vichinsky E et al. Newborn Screening for Sickle Cell Disease: Effect on mortality. Pediatrics 1988

Tidig diagnos viktig för prognosen

Kan nyföddhetscreening förbättra prognosen vid SCD

Även tidigt insatt sjukdomsmodifierande (hydroxyurea) behandling har tilltagande evidens

- **Schuchard SB, Lissick JR, Nickel A, Watson D, Moquist KL, Blaylark RM, Nelson SC. Hydroxyurea use in young infants with sickle cell disease. *Pediatr Blood Cancer*. 2019 Jul;66(7):e27650.**
  - Jämför insättning av hydroxyurea i 3 kohorter:
    - Grupp 1: 0-1 år (n=35).
    - Grupp 2: 1-2 år (n=13).
    - Grupp 3: 2-5 år (n=17).
  - Vid 24 månaders ålder: Grupp 1, med **start av hydroxyurea före 1 års ålder, var signifikant bättre ifråga om Hb, hemolysparametrar, hospitalisering och transfusionsbörda.**
- **Hankins JS, Ware RE, Rogers ZR, Wynn LW, Lane PA, Scott JP, Wang WC. Long-term hydroxyurea therapy for infants with sickle cell anemia: the HUSOFT extension study. *Blood*. 2005 Oct 1;106(7):2269-75.**
  - Hydroxyurea insatt i spädbarnsperioden (n=21). Historiska kontroller.
  - **Utfallsmått** efter 4 års behandling bl.a **akut bröstsyndrom** 7,5/100 personår jfr 24,5/100 personår i kontrollgruppen.
  - Även **tillväxtparametrar var bättre för den behandlade** gruppen.

Tidig diagnos viktig för prognosen

Kan nyföddhetscreening förbättra prognosen vid SCD

- Generell screening gör det möjligt att få **tidig diagnos**
- **Viktigt att screena för HbSS, HbSB⁰, HbSC och vid behov ytterligare varianter**
- **Idag en stor risk att många barn med SCD går odiagnostiserade eller feldiagnosticerade**
  - De senaste åren har 50% av barnen fått sin diagnos efter 1 års ålder några vid mkt hög ålder!
  - Stor risk för allvarlig sjukdom eller mjältsekestreering första levnadsåren
- Kan starta åtgärder tidigt – innan barnet är 3 månader gammalt
  - Informera föräldrarna om sjukdomen – lämna upprepad muntlig och skriftlig information
  - Påbörja penicillinprofylax
  - Börja vaccinationer utöver det som ges i ordinarie BVC-programmet
  - Informera om att alltid söka akut om feber
  - Informera om mjältsekestreering
- Alla ovanstående åtgärder kan påbörjas innan de största riskerna för allvarliga SCD symtom/sjukdom inträffar
- Hydroxyureabehandling kan påbörjas enligt internationella rekommendationer
- Kan erbjuda botande behandling för de former av SCD där detta är indicerat

Barnhematologins organisation i Sverige

- 6 barnhematologiska centra
  - samt Örebro och Sachsska (Stockholm)
  - Väl utarbetade samarbeten med samtliga Barnkliniker i respektive upptagningsområde - hematologiansvariga barnläkare
- Kunskapsmässig infrastruktur finns inom intresseföreningen VPH
  - Nationella riktlinjer för barn med sicklecellsjukdom, finns sedan 25 år tillbaka
  - Årliga utbildningsdagar för hematologiansvariga barnläkare och sjuksköterskor
- Det finns en färdig struktur som har kunskap om hur nyupptäckta fall av SCD skall tas om hand i det fall nyföddhetscreening införs
- Läkare och sjuksköterskor med kunskap om SCD finns på alla universitetssjukhus och på några centralsjukhus

Vårdplaneringsgruppen för pediatrik hematologi

Riktlinjer

Sicklecellsjukdom

Reviderat 2022

Magnus Göransson, Jonas Abrahamsson, Jonatan Källström och Andri Lemarquis (ansvarig i tidigare version: Mirka Pinkava)

